

V strmih travnatih vesinah severnega ostenja ljubkega Lemeža, ki tako nedolžno ždi nad Krnskimi jezerom, je ugasnilo življenje mladega gornika, ki se je na goro podal sam. Nikoli ne bomo zvedeli, kako in kaj se je zgodilo. Morda okrušen oprimek, zdrs na mokri travi, nevihta, morda kamen z višine — lahko samo ugibamo. Skoraj štirinajst dni po tistem, ko je odšel od doma, je mrtvega na meliščih pod severno steno Lemeža našel lovec na obhodu lovišča.

Kolikokrat se je izzivalno vabeče samotno doživljanje gora končalo tako tragično? Kaj gornike žene v samohodstvo? Zakaj sam v gore?

Julijsko nedeljo okoli opoldneva se je sedemčlanska družina namenila na Krn z drežniške strani. Za vzpon so si izbrali najzahtevnejšo pot — zavarovano plezalno pot »Silva Korena«. Poleg obeh staršev so bili v skupini še otroci, stari od šest mesecev do šest let. Da, prav ste prebrali, šest mesecev — ni tiskarski škrat! Omenjena pot terja že od zrelega planinca obilo fizične in psihične vzdržljivosti, kaj šele od otrok v najnežnejših letih. Za nameček je začelo še deževati, temperatura je padla, bližala se je noč. Do mraka je očetu z dvema otrokoma uspelo priti iz zahodnega ostenja Krna do Gomiščkovega zavetišča pod vrhom Krna, od koder so poklicali na pomoč GRS. Oče se je vrnil do matere in ostalih otrok na poti in skupno so do trde teme, premočeni in premraženi, prispeli v zavetišče. Reševalno akcijo so prekinili. Vse se je srečno izteklo, brez posledic.

Kaj je družino z dojenčkom gnalo v visokogorje? Toda če so že želeli na Krn, čemu so si izbrali sredi dneva najzahtevnejšo pot? Kako bi se lahko vse skupaj končalo? Sreča! Gora tokrat res ni hotela!

VSESTRANSKE PRIPRAVE NA TURO

Takšna so torej ozadja skopih statističnih poročil o gorskih nesrečah.

Poskušajte odgovoriti na zastavljena vprašanja ob koncu zgodbe! Videli boste, da se boste z odgovorom vrnili, našli vzrok za nezgodo pri človeku, gorniku, planincu ali turistu, kot ga pač želite imenovati. Zatorej na poti med gorske vršace ničesar ne storite brez premisleka, pretehtajte vsak korak in že na začetku poti pomislite na to, kakšen utegne biti konec, če se v gore odpravimo nepripravljeni. Vsestranska priprava na gorsko turo doma, v dolini, pomeni varno in preudarno doseči željeni cilj, vrh gore ali rob stene.

Nekaterim gore pomenijo vrnitev v prvobitnost narave, doživljanje mehke in krutosti gorske prirode, drugi v gorah najdejo estetske in kulturne cilje, tretjim so gore zgolj športni cilj — pa še mnogokaj bi se našlo.

Saj gremo v gore zaradi tega, ali ne? Saj ne gremo tja gor zato, da se nam tam kaj tragičnega zgodi!

Gornik iz zlate dobe odkrivanja gora je zapisal: »Nobeni gori, naj bo še tako čudovita in zaželela, ne velja žrtvovati človeškega življenja.«

JAMARJI SO ODKRILI GIGANTSKO BREZNO V SAVINJSKIH ALPAH

MOLIČKA PEČ JE VOTLA

MILAN PODPEČAN

Slovenija, klasična dežela krasa, ki je po vsem svetu postala znana prav po nenavadnih kraških pojavih in po prvih opisanih podzemskih kraških jamah, je vrsto povojnih let močno zaostala za jamarsko dejavnostjo konkurentov iz širokega sveta, zadnja leta pa je — enako kot slovenski alpinizem že vsaj dve desetletji — spet v vrhu svetovnega jamarskega dogajanja. Potem ko so jamarji na kraških podih Rombona in Kanina, v Julijskih Alpah torej, našli prvo in nato še dve brezni, globoka več kot tisoč metrov, od katerih sega najgloblja več kot 1300 metrov pod zemeljsko površje, je enako velik met zdaj uspel štajerskim jamarjem: v začetku letošnjega septembra je raziskovalcem jamarškega društva Siga iz Velenja v kraškem jamskem sistemu Molička peč v Savinjskih Alpah uspelo prodreti več kot tisoč metrov globoko.

OŽINA V GLOBINI 684 METROV

Štajerski jamarji so tam začeli raziskovati že jeseni leta 1991, ko so člani jamarskega kluba Podlasica iz Topolšice našli vhod v Zadnikovo brezno. Pol leta pozneje, spomladi leta 1992, so jamarji iz jamarskega društva Siga iz Velenja nedaleč od tod, po tlorisu le kakšnih sto metrov daleč, našli vhod v brezno, ki so ga imenovali Ledena devica.

Raziskovanja so v obeh breznihih potem potekala izredno intenzivno, kajti jamarji so glede na svoje meritve in potek rogov pričakovali, da sta obe brezni med seboj povezani. Dne 29. novembra 1992 so jamarji v globini 630 metrov vendarle dočakali to, kar so pričakovali že od globine 395 metrov, ko sta se obe brezni močno približali, kar pa je bilo seveda videti samo iz skrbnih meritv in načrtov: obe brezni sta se v jamski globini združili v eno.

V globinah Ledene device, 530 metrov globoko v tem breznu

Od trenutka, ko sta dve brezni postali eno, Sistem Molička peč, kot so ga imenovali, je vse raziskovalne dejavnosti prevzelo društvo Siga, pri tem pa sta mu občasno pomagali jamarski društvi iz Tolmina in Letuša.

Jamarji so se z velikim poletom zapodili v še neodkrita globine Savinjskih Alp, pa jih je prav kmalu, v globini 684 metrov, v že sicer izredno ozkem in nizkem rovu ustavila ožina: napredovati niso mogli, ker se je rov naenkrat spremenil v špranjo. Vendar je bilo spodbudno, da je iz te špranje močno pihalo, kar je zanesljiv znak, da so spodaj še veliki jamski prostori. Tako so se jamarji lotili dela in ožino začeli širiti, kar pa je šlo izredno počasi, saj jih je pri delu med drugim ovirala voda, ki je ob vsakem večjem nalivu zalivala jamske rove. Z vztrajnim delom jim je po letu dni klesaško delo uspelo v tolikšni meri, da sta se skozi dokaj razširjeno razpoko letošnjega 30. julija lahko splazila **Milan Podpečan** in **Iztok Bezjak**, za njima pa pozneje še drugi. Raziskave so se lahko nadaljevale, jamarji so spet intenzivneje začeli sanjariti o rekordni globini, ki bi nemara segla celo do magičnih tisoč metrov.

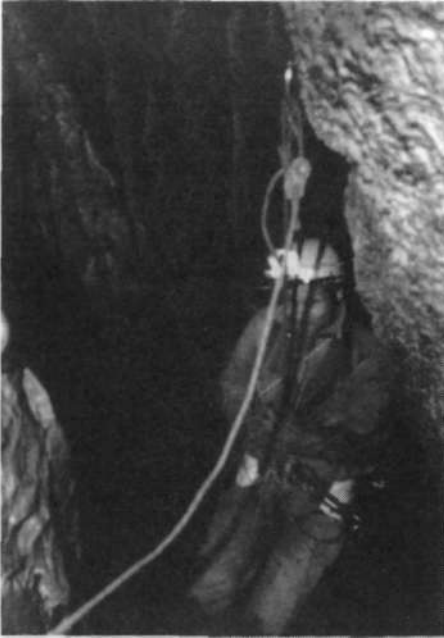
BIVAK V JAMSKI GLOBINI

Raziskovanja so bila naporna: deloma zaradi velike oddaljenosti do najbližje ceste, po kateri so lahko pripeljali raziskovalno opremo in dovolj hrane, deloma zaradi nizkih temperatur v

jami, curljajoče in tekoče vode v jamskih globinah in zaradi ožin. Vhoda v jamski sistem sta namreč v visokogorskem svetu zahodno od Luč ter pod dvatisočakoma Ojstrico in Moličko pečjo.

Tedaj so jamarji že poznali vsak kamen v teh jamskih rovih in so vedeli, da je preprosteje napredovati z vrha skozi Zadnikovo brezno, kjer je manj ožin in nevarnih meandrov, kot skozi Ledeno devico. Tako so iz Ledene device pobrali vso opremo in dodatno kar najboljše opremili Zadnikovo brezno, začeli pa so urejati tudi bivak v jamski globini, saj so bili od takrat ob vsakem obisku v breznu ponavadi več kot 24 ur. Tako so lahko v primerno opremljenem bivaku počivali in spali, potem nadaljevali raziskovalno delo in bivanje v jami podaljšali za kakšen dan.

Jamski sistem Molička peč je jamarsko zahtevno brezno, ki ga do globine 630 metrov sestavljajo navpična brezna, vertikale, ki jim sledijo vodni zbiralec, dobro prehoden meander in 60 metrov dolg vodoraven rov, ki pa je speleologom povzročil precej težav. V globini 700 metrov je nekaj daljših vertikal, ki si sledijo do globine 850 metrov, kjer se jama položi v horizontalo. Prav na tem prehodu je osem metrov dolga pasaža, ki jo po enodnevnem deževju zanesljivo zalije. Sistem se nadaljuje z vodnim kanjonom, rovi in meandri, ki so vse do tisočmetrske globine dokaj prehodni. Najprej se za 20-metrskim breznom pride v špranjast meander, ki je precej ozek in dolg 83 metrov. Jamarji morajo zatem prehoditi velik podorni

Na fotografiji se to sicer ne vidi, vendar je jamar v Sistemu Molička peč kot pajek obešen 978 metrov globoko na niti, po kateri fantje plezajo v vrtočlave globine

Foto: Milan Podpečan

del jame, kjer je spet nekaj krajših stopenj vse do globine 1050 metrov, od koder se sistem nadaljuje z vodnim kanjonom.

JAME ŠE NI KONEC

Koliko je sploh lahko globoko to brezno? Od zdaj znanega najvišjega jamskega vhoda do vodnih izvirov v dolini je približno 1350 metrov višinske razlike, kar teoretično pomeni, da je to brezno lahko tako globoko. Pravzaprav pa je lahko še globlje: nedaleč od znanih vhodov v Sistem Molička peč sta višje v gori znani še dve brezni, Brezno 1—51, ki so ga doslej raziskali do globine 468 metrov, in še popolnoma neraziskano Videkovo brezno, katerega vhod se odpira na nadmorski višini 1970 metrov. Ni izključeno, da bi bilo mogoče ti dve brezni povezati z Moličko jamo, za kar pa bo vsekakor potrebno še veliko truda in veliko nove jamarske opreme, za katero bo treba kje dobiti denar. Nemara bi se taka investicija celo širše izplačala: z novim globinskim rekordom v naravni kraški jami bi se ime Slovenije spet pogosto pojavljalo v svetovnih medijih, ki rekordne dosežke na kateremkoli področju redno spremljajo.

Za Slovenijo pa je že sedanjih več kot tisoč metrov jamske globine atrakcija, saj so se tako Savinjsko—Kamniške Alpe nenadoma znašle na seznamu svetovnih pogorij, ki premorejo mamutske tisočmeterske podzemne votline.

Zdaj imamo v Sloveniji kar štiri podzemna brezna, v katerih so jamarji že prodrli več kot tisoč metrov globoko. Najgloblje je 1370 metrov globoko brezno Čehi 2, sledita mu Črnelsko brezno z globino 1198 in Vandina z globino 1128 metrov, vsa tri v Kaninskem in Rombonskem pogorju Julijskih Alp, na četrtem mestu pa je zdaj z globino 1050 metrov Sistem Molička peč v Savinjskih Alpah med Solčavo in Ojstrico.

Opravljanje potrebe v narodnem parku

Iz Yosemiteškega narodnega parka v ZDA smo dobili zanimivo obvestilo o skrbi za fekalije v njihovih plezališčih. Upravitelji parka so skupaj s plezalcami razvili nov sistem za odstranjevanje človeških telesnih odpadkov, z njim pa so ugodili zahtevam zvezne zakonodaje, ki določa shranjevanje, transport in naknadno obdelavo fekalij, če na kraju samem ni možno primerno poskrbeti zanje. S tem bi rešili mnoge zdravstvene, estetske in okoljske probleme v plezališčih, še posebno v daljših smereh, ki zahtevajo večdnevno plezanje. Sistem je zaenkrat samo priporočen, od maja prihodnjega leta pa naj bi postal obvezen.

Plezalec naj bi potrebo opravil v majhno papirnato vrečko. V njej je lahko tudi kloriran apnenec, ki veže vlago in neprijetne vonjave. Enotne vrečke lahko zelo poceni kupimo v vseh špecerijskih trgovinah.

Vrečko z »dišečo« vsebino bi shranili v prikladno, čvrsto plastično posodo z neprodušnim pokrovom. Posodo bi nato v nahrbtniku ali transportni vreči (ali pa bi bila obešena pod njima) odnesli nazaj v dolino oziroma do najbližjega suhega stranišča ali označenega mesta, kjer bi odvrgli vrečko s fekalijami. Tak sistem seveda prepoveduje odlaganje vrečk v stranišča na izplakovanje ali uporabo plastičnih vrečk, ki se ne bi razgradile.

Prav slednje je najpogostejši problem, zato so uvedli tudi stroge kazni za kršilce. Nadzorniki v parku jih prikrajšajo za 50 dolarjev, lahko pa jih predajo tudi sodišču.

Kdaj bomo tudi pri nas dočakali kaj podobnega, je težko napovedati. Če sklepamo po hitrosti reševanja osnovnih naravovarstvenih problemov, to ne bo prav kmalu.

Igor Maher